Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

6 ноември 2012 година*

„Неизпълнение на задължения от държава членка — Социална политика — Равно третиране в областта на заетостта и професиите — Директива 2000/78/ЕО — Член 2 и член 6, параграф 1 — Национален режим, който налага прекратяване на служебното правоотношение на съдии, прокурори и нотариуси, навършили 62-годишна възраст — Законосъобразни цели, оправдаващи разлика в третирането на работници и служители, ненавършили 62-годишна възраст — Пропорционален характер на продължителността на преходния период“

По дело C-286/12

с предмет иск за установяване на неизпълнение на задължения, предявен на основание член 258 ДФЕС на 7 юни 2012 г.,

Европейска комисия, за която се явяват г-н J. Enegren и г-жа K. Talabér-Ritz, в качеството на представители, със съдебен адрес в Люксембург,

ищец,

срещу

Унгария, за която се явява г-н M. Z. Fehér, в качеството на представител,

ответник,

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: г-н A. Tizzano (докладчик), председател на състав, г-н A. Borg Barthet, г-н M. Ilešič, г-н E. Levits и г-н J.-J. Kasel, съдии,

генерален адвокат: г-жа J. Kokott,

секретар: г-жа A. Impellizzeri, администратор,

предвид определението на председателя на Съда от 13 юли 2012 г., с което е решено делото да се разгледа по реда на бързо производство в съответствие с член 23а от Статута на Съда на Европейския съюз и член 133 от Процедурния правилник на Съда,

предвид изложеното в писмената фаза на производството и в съдебното заседание от 1 октомври 2012 г.,

след изслушване на генералния адвокат

* Език на производството: унгарски.

постанови настоящото

Решение

1 С исковата си молба Европейската комисия иска от Съда да установи, че като е приела национален режим, който налага прекратяване на служебното правоотношение на съдии, прокурори и нотариуси, навършили 62-годишна възраст, което поражда основана на възрастта разлика в третирането, неоправдана от законосъобразна цел и при всички случаи нямаща нито подходящ, нито необходим характер за постигане на преследваната цел, Унгария не е изпълнила задълженията си по член 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите (ОВ L 303, стр. 16; Специално издание на български език, 2007 г., глава 5, том 6, стр. 7).

Правна уредба

Право на Съюза

2 Член 1 от Директива 2000/78 предвижда:

„Целта на настоящата директива е да регламентира основната рамка за борба с дискриминацията, основана на религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация по отношение на заетостта и упражняването на занятие, с оглед прилагането в държавите членки на принципа за равно третиране“.

3 Член 2, параграфи 1 и 2 от тази директива предвижда:

„1. За целите на настоящата директива, „принципът за равно третиране“ означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация въз основа, на който и да е от признаците, посочени в член 1.

2. За целите на параграф 1:

а) проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е, било е или би било третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа един от признаците, упоменати в член 1;

б) проява на непряка дискриминация има, когато видимо неутрална разпоредба, критерий или практика биха поставили лицата от определена религия или убеждение, увреждане, възраст или сексуална ориентация в сравнение с други лица в неблагоприятно положение, овен ако:

i) тази разпоредба, критерий или практика е обективно оправдана от законната си цел и средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими, или

[…]“.

4 Член 6, параграф 1 от същата директива има следното съдържание:

„Независимо от член 2, параграф 2, държавите членки могат да регламентират, че разлики в третирането на основание възраст не представлява дискриминация, ако в контекста на национално право те са обективно и обосновано оправдани от законосъобразна цел, включително законосъобразна политика по заетостта, трудов пазар и цели на професионалното обучение, и ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими.

Такива разлики в третирането могат да включват освен другото:

а) създаването на специални условия за достъп до заетост и професионално обучение, заетост и упражняване на занятие, включително условия за уволнение и възнаграждение, на млади хора, по-възрастни работници, лица, които издържат други лица, за да се насърчава тяхната професионална интеграция или да се осигури тяхната защита;

[…]“.

Унгарско право

5 До 31 декември 2011 г. член 57, параграф 2 от Закон № LXVII от 1997 г. относно правния статут и възнаграждението на съдиите позволява по същество на съдиите да упражняват професията си до навършване на 70-годишна възраст.

6 Новият Основен закон, приет на 25 април 2011 г. и влязъл в сила на 1 януари 2012 г. (наричан по-нататък „Основният закон“), определя в своя член 26, параграф 2, че „[с] изключение на председателя на Kúria, съдиите могат да продължат да упражняват професията си до навършване на общата възраст за пенсиониране“.

7 В това отношение член 12, параграф 1 от преходните разпоредби на Основния закон (наричани по-нататък „преходните разпоредби“) предвижда:

„Когато преди 1 януари 2012 г. съдия навърши предвидената в член 26, параграф 2 от Основния закон обща възраст за получаване на пенсия, служебното му правоотношение се прекратява на 30 юни 2012 г. Ако навърши предвидената в член 26, параграф 2 от Основния закон обща възраст за получаване на пенсия между 1 януари и 31 декември 2012 г., служебното му правоотношение се прекратява на 31 декември 2012 г.“.

8 По същия начин, що се отнася до прокурорите, съгласно член 29, параграф 3 от Основния закон „[с] изключение на главния прокурор, прокурорите могат да продължат да упражняват професията си до навършване на общата пределна възраст за пенсиониране“.

9 Във връзка с това член 13 от преходните разпоредби предвижда:

„Когато прокурор навърши предвидената в член 29, параграф 3 от Основния закон обща възраст за получаване на пенсия преди 1 януари 2012 г., служебното му правоотношение се прекратява на 30 юни 2012 г. Ако навърши предвидената в член 29, параграф 3 от Основния закон обща възраст за получаване на пенсия между 1 януари и 31 декември 2012 г., служебното му правоотношение се прекратява на 31 декември 2012 г.“.

10 По този начин, от една страна, по смисъла на член 90, буква ha) от Закон № CLXII от 2011 г. относно правния статут и възнаграждението на съдиите (наричан по-нататък „Законът относно съдиите от 2011 г.“), в сила от 1 януари 2012 г., съдия излиза в пенсия, ако „е навършил приложимата спрямо него пределна възраст за пенсиониране […], с изключение на председателя на Kúria“.

11 От друга страна, съгласно член 34, буква d) от Закон № CLXIV от 2011 г. относно прокурорската кариера и правния статут на главния прокурор, прокурорите и останалите служители от прокуратурата „служебното правоотношение на прокурора се прекратява, когато навърши приложимата спрямо него пределна възраст за пенсиониране“.

12 Освен това член 45, параграф 4 от Закон № CCI от 2011 г. за изменение на някои закони в съответствие с Основния закон изменя, считано от 1 януари 2014 г., член 22, буква d) от Закон № XLI от 1991 г. относно нотариусите. В своята нова редакция последно посоченият член определя, че „[с]лужебното правоотношение на нотариусите се прекратява в деня, в който навършат приложимата спрямо тях пределна възраст за пенсиониране“.

13 В действалата до 31 декември 2009 г. редакция на член 18, параграф 1 от Закон № LXXXI от 1997 г. относно социалното осигуряване в областта на пенсиите (наричан по-нататък „Законът Tny“) се предвижда следното:

„Право на социалноосигурителна пенсия има всяко лице при навършването на 62-годишна възраст, което е с поне 20 години стаж“.

14 Във влязлата в сила на 1 януари 2010 г. редакция същата тази разпоредба вече гласи следното:

„Възрастта, с навършването на която се придобива право на социалноосигурителна пенсия, се определя, както следва:

a) 62 години за всички лица, родени преди 1 януари 1952 г.,

b) 62 години плюс 183 дни за всички лица, родени през 1952 г.,

c) 63 години за всички лица, родени през 1953 г.,

d) 63 години плюс 183 дни за всички лица, родени през 1954 г.,

e) 64 години за всички лица, родени през 1955 г.,

f) 64 години плюс 183 дни за всички лица, родени през 1956 г.,

g) 65 години за всички лица, родени през 1957 г. или след това“.

15 Съгласно параграф 2 от същия член 18 право на пълна пенсия има всяко лице, което:

„a) е навършило пределната възраст за пенсиониране, както е определена в параграф 1 по-горе, в съответствие с неговата година на раждане […], и

b) е упражнявало своята професия в продължение поне на 20 години, и

[…]“.

16 Накрая, по силата на член 230 от Закона относно съдиите от 2011 г. измежду съдиите, които навършват преди 1 януари 2013 г. определената нова възраст за задължително прекратяване на правоотношението, служебното правоотношение на тези, които навършват 62 години преди 1 януари 2012 г., се прекратява на 30 юни 2012 г., докато служебното правоотношение на тези, които навършват 62 години между 1 януари и 31 декември 2012 г., се прекратява на 31 декември 2012 г.

17 По същия начин член 160 от Закон № CLXIV от 2011 г. относно прокурорската кариера и правния статут на главния прокурор, прокурорите и останалите служители от прокуратурата съдържа по същество подобни разпоредби на тези, които се отнасят до съдиите. По отношение на нотариусите, спрямо тях ще се прилага от 1 януари 2014 г. режим, подобен на този за съдиите и прокурорите, както бе споменато в точка 12 от настоящото решение.

Досъдебно производство и производство пред Съда

18 На 17 януари 2012 г. Комисията отправя до Унгария официално уведомително писмо, в което посочва, че с приемането на националните правни разпоредби относно пределната възраст, която води до задължително прекратяване на служебното правоотношение на съдии, прокурори и нотариуси, тази държава членка не е изпълнила задълженията си по Директива 2000/78. В своя отговор от 17 февруари 2012 г. държавата членка оспорва неизпълнението, което ѝ се вменява. На 7 март 2012 г. Комисията издава мотивирано становище, с което приканва Унгария да предприеме необходимите мерки за съобразяване с задълженията си в срок от един месец от получаване на становището. Държавата членка отговаря с писмо от 30 март 2012 г.

19 Като приема този отговор за незадоволителен, на 7 юни 2012 г. Комисията предявява настоящия иск.

20 С отделна молба, подадена същия ден в секретариата на Съда, Комисията прави искане за разглеждане на делото по реда на бързото производство съгласно член 23a от Статута на Съда на Европейския съюз, която председателят на Съда уважава с определение от 13 юли 2012 г.

21 На 16 юли 2012 г. Alkotmánybíróság (Конституционен съд) решава да отмени с обратно действие част от оспореното от Комисията унгарско законодателство. По искане на секретариата на Съда на 25 юли 2012 г. Комисията взема становище по това решение, като потвърждава както своя иск, така и искането си за разглеждане по реда на бързото производство Поради това на 14 август 2012 г. Унгария представя своята писмена защита, в която също взема становище по отношение на последиците от посоченото решение за настоящото дело.

По иска

Доводи на страните

22 Според Комисията оспорените разпоредби противоречат на член 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78, доколкото с тях се въвежда неоправдана дискриминация, и при всички случаи те не били нито подходящи, нито необходими за постигането на целите, за които Унгария твърди, че са правомерни.

23 Най-напред, Унгария твърди, че настоящото дело е изгубило част от своя предмет, тъй като с решението си Alkotmánybíróság е отменил с обратно действие член 90, буква ha) и член 230 от Закона относно съдиите от 2011 г. Следователно не следвало да има произнасяне по свързаната с това част от иска. Обратно, Комисията счита, че това решение няма никакво действие по отношение на иска.

Относно дискриминацията

24 Според Комисията разглежданото унгарско законодателство нарушава член 2 от Директива 2000/78, тъй като въвежда дискриминация, основана на възраст, между съдиите, прокурорите и нотариусите, които са навършили определената от това законодателство пределна възраст за получаването на пенсия, и лицата, които могат да останат да работят. Всъщност намаляването от 70 на 62 години на пределната възраст, която води до задължително прекратяване на дейността, приложимо спрямо съдиите, прокурорите и нотариусите, въвеждало основана на възраст разлика в третирането между лица от определена професия. Като признава правото на Унгария да определя свободно възрастта за пенсиониране на тези лица, Комисията изтъква, че новият режим засяга дълбоко продължителността на трудовото правоотношение, което обвързва страните, както и по-общо упражняването от засегнатите лица на тяхното служебно правоотношение, като препятства бъдещото им участие в активния живот. В това отношение Комисията уточнява, че обстоятелството, съгласно което в миналото спрямо засегнатите лица е бил прилаган по-благоприятен режим от този, който е приложим спрямо останалите служители в обществения сектор, не изключва вероятността посоченото законодателство да е дискриминационно.

25 Унгария отговаря, че в случая не е налице никаква дискриминация. В действителност Комисията разглеждала даденото законодателство изолирано, без да взема предвид общия контекст, в който то се вписва. В частност намаляването на пределната възраст за пенсиониране, което води до задължително прекратяване на дейността за лицата от разглежданите професионални категории, целяло да поправи положителната дискриминация, която съществувала по отношение на тези лица, тъй като единствено те, за разлика от останалите служители в обществения сектор, можели не само да останат да работят до навършване на 70-годишна възраст, но също в много случаи да съчетават своето възнаграждение с пенсията, на която имат право от момента на навършване на възрастта за пенсиониране. По този начин реформата имала за цел да установи равновесие в общата трудовоправна уредба.

Относно обосноваването на дискриминацията

26 Комисията посочва, че претендираната разлика в третирането не е обоснована съгласно условията на член 6, параграф 1 от Директива 2000/78. Всъщност спорната национална правна уредба не преследвала никаква законосъобразна цел и във всички случаи не била пропорционална. Спазването на тези условия обаче било задължително не само по отношение на определянето на пределна възраст, която води до задължително прекратяване на дейността, но също и по отношение на промяната на тази пределна възраст.

27 По отношение на съществуването на „законосъобразна цел“ по смисъла на тази разпоредба Комисията посочва, че съгласно практиката на Съда единствено целите, свързани със социалната политика, като тези относно заетостта, трудовия пазар или професионалното обучение, са годни да обосноват дерогиране на принципа за забрана на дискриминацията, основана на възраст. От една страна, в разглежданото законодателство обаче не била видна никаква подобна цел, нито дори можела да се изведе от общия контекст, в който се вписва това законодателство. Подобно отсъствие само по себе си противоречало на Директива 2000/78, доколкото препятствало всякакъв юрисдикционен контрол за законосъобразността и пропорционалността на това законодателство.

28 От друга страна, Комисията твърди, че в административното производство Унгария изтъкнала по същество две цели, за които счита, че са предмет на разглежданото законодателство, а именно, на първо място, уеднаквяването на правилата за пенсиониране за всички лица и като вторична цел, улесняването на постъпването на млади юристи в съдилищата с оглед създаването на „уравновесена възрастова структура“.

29 Комисията обаче счита, че първата от тези цели не може да се разглежда като „законосъобразна“ по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 2000/78, тъй като Съдът изключва цели, които имат организационен характер, да могат да обосновават наличието на дискриминация. Относно довода на Унгария, че в Решение от 21 юли 2011 г. по дело Fuchs и Köhler (C-159/10 и 160/10, Сборник, стр. I-6919) Съдът приема противоположно виждане, а именно че такива цели са законосъобразни, Комисията твърди, че това съдебно решение не е приложимо в случая. Всъщност в това решение Съдът не разширил понятието „законосъобразна цел“ по смисъла на разпоредбата, а установил, че целта, която се състои в създаването на „уравновесена възрастова структура“ между младите и по-възрастните държавни служители, може да представлява „законосъобразна цел“ на политиката на заетост и на трудовия пазар. Независимо от обстоятелството, че тази „законосъобразна цел“ би могла да има „организационни“ последици, по специално относно подобряването на ефикасността на обществената услуга правосъдие, тези последици не биха могли да се считат сами по себе си за „законосъобразни цели“.

30 По отношение на втората цел Комисията отбелязва, че доводът, изведен от заместването на по-възрастните от по-млади съдии и предполагаемото вследствие на това подобряване на качеството на обществената услуга правосъдие, е не само „изцяло общ довод“, отхвърлен от Съда в Решение по дело Fuchs и Köhler, посочено по-горе, но също е форма на предразсъдък, свързан с възрастта. Целта на Директива 2000/78 обаче била тъкмо да се защитят лицата от подобни предразсъдъци.

31 По отношение на обосноваването на ограничението, според Унгария обстоятелството, че разглежданите норми, отнасящи се както до съдиите, така и до прокурорите и нотариусите, които са били приети и са влезли в сила в рамките на един и същи период, ясно указвали намерението на законодателя да обедини в тези области режима на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността, за да създаде „по-уравновесена възрастова структура“ при разглежданите професии. Тези цели били освен това „законосъобразни“ по смисъла на член 6, параграф 1 от посочената директива, както това признала и самата Комисия.

Относно подходящия и необходим характер на разглежданите национални разпоредби

32 По отношение на тези две цели, посочени от Унгария и за които се счита, че са предмет на спорните национални разпоредби, Комисията намира, че дори ако се приемат за „законосъобразни цели“ по смисъла на член 6, параграф 1 от Директива 2000/78, то дадените разпоредби не са подходящи за постигането на тези цели.

33 На първо място, посочените разпоредби не можели да допринесат за преследването на целта да се уеднакви възрастта за пенсиониране, тъй като по-специално най-напред служебното правоотношение на съдиите и прокурорите се прекратява с навършването от тяхна страна на възрастта за пенсиониране, а трудовото правоотношение на другите служители от обществения сектор ще се прекрати едва когато те навършат тази възраст и ако са навършили изискуемите за получаването на пълна пенсия години служба. По-нататък, съществували още изключения, като това за председателя на Kúria, главния прокурор, конституционните съдии или заместник-прокурорите и стажант-прокурорите. Накрая, съдиите, прокурорите и нотариусите нямали възможност, за разлика от другите професионални категории в обществения сектор, да поискат да запазят своите функции „в интерес на службата“ след навършването на възраст за пенсия.

34 На второ място, по отношение на целта, състояща се в улесняване на наемането на работа на млади професионалисти за обществената услуга правосъдие, според Комисията условията за прилагане на разглежданите разпоредби подсказват, че те не са предвидени да служат за постигане на посочената цел. Освен това те не позволявали пренасянето на опит от

по-възрастните държавни служители към по-младите юристи, които постъпват в съответните професии. По-последователен и по-траен начин за постигане на желаната цел бил прогресивно да се намали пределната възраст за задължително прекратяване на дейността.

35 В това отношение Унгария отвръща, че в действителност благодарение на тези разпоредби и паралелно на това — на възможностите за назначаване на по-млади юристи — голям брой места с висок ранг са достъпни до „средното възрастово“ поколение в съдилищата и прокуратурите. Макар по-възрастните съдии, прокурори и нотариуси да се принуждавали да напуснат своите длъжности, много от тях оставали на местата си. Тяхното наличие обаче и възможността за тях да достигнат до високи постове, гарантирали предаването от тяхна страна на по-младите им колеги на добития от тях опит.

36 Комисията счита също, че толкова бързо и радикално намаляване на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността надхвърля необходимото за постигането на посочените цели предвид тежките последици, които подобна промяна може да има за съответните съдии, прокурори и нотариуси. Те всъщност се принуждавали да напускат бързо своите длъжности, без да имат време да се подготвят, по-специално от финансова гледна точка, за да посрещнат намаляването на своите доходи.

37 От своя страна Унгария счита, че преходните периоди, които се отнасят до заинтересованите лица, са станали известни не при приемането на спорното законодателство, а още на 20 юни 2011 г., когато унгарският парламент приел Закон № LXXII от 2011 г. за изменение на някои закони относно правния статут в съответствие с Основния закон. Всъщност още член 10, параграф 1 от този Закон № LXXII от 2011 г. съдържал „указващи срокове, които също трябвало да бъдат транспонирани по-късно в Закона относно съдиите от 2011 г. и в преходните разпоредби“. При тези обстоятелства заинтересованите лица могли да се запознаят с предвидените в спорното законодателство преходни периоди още през юни 2011 г. Унгария допълва, че по отношение на нотариусите правилата за намаляване на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността щели да влязат в сила едва на 1 януари 2014 г., така че те разполагат с още по-дълъг срок за подготовка.

Относно последователността на режима

38 Комисията подчертава, че няма никаква последователност между спорното законодателство и унгарската реформа на общия пенсионен режим. Тя посочва, че „през 2012 г. се прекратяват задължително служебните правоотношение на съдиите, прокурорите и нотариусите на възраст от 62 до 70 години“, докато „между 2014 г. и 2022 г. общата възраст за пенсиониране и следователно [пределната задължителна възраст за прекратяване на дейността], която е приложима също за съдиите, прокурорите и нотариусите, ще премине прогресивно от 62 към 65 години“. По този начин съчетаването на тези две реформи ще доведе до едно изключително неуравновесено положение по отношение на наемането и повишаването в длъжност на младите юристи, тъй като през 2012 г. и 2013 г. може да се очаква, че държавата ще пристъпи към масирано наемане на персонал за запълване на освободените длъжности, докато от 2014 г. поради повишаването на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността този процес на наемане трябва да се забави значително.

39 Според Унгария посочената от Комисията непоследователност е само привидна. Всъщност повишаване на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността можело да се наблюдава в почти всички държави членки, което не поставяло под въпрос вътрешната логика на спорното законодателство. То обвързвало именно тази пределна за дадените професии възраст с възрастта за получаване на пенсия, за да може възприетата възраст да отговаря на икономическото и демографско развитие, което по необходимост са длъжни да следват пенсионната система и политиката на заетост. Следователно осъществяваната от държавите

членки политика в областта на пенсиите се основавала на разбирането, съгласно което пределната възраст за задължително прекратяване на дейността и възрастта, при която лицата получават пенсия, трябва да еволюират винаги заедно, така че да се гарантира оптималното осъществяване на преследваните от политиката на заетост цели.

Съображения на Съда

По предмета на иска

40 Най-напред трябва да се разгледа повдигнатият от Унгария довод, че нямало повече необходимост от произнасяне по част от иска, доколкото той останал без предмет след решението на Alkotmánybíróság.

41 В това отношение следва да се припомни, че съгласно постоянна съдебна практика наличието на неизпълнение на задължения от държава членка трябва да се преценява с оглед на положението на съответната държава членка към момента на изтичането на срока, даден в мотивираното становище, и че последващи промени не се вземат предвид от Съда (вж. по-специално Решение от 29 януари 2004 г. по дело Комисия/Австрия, C-209/02, Recueil, стр. I-1211, точка 16 и Решение от 19 юли 2012 г. по дело Комисия/Италия, C-565/10, точка 22).

42 В случая е безспорно, че към момента на изтичане на дадения от Комисията в мотивираното становище срок разглежданите национални разпоредби са били в сила. Освен това, както самата Унгария признава в съдебното заседание, компетентните национални органи са приели въз основа на тези разпоредби индивидуални административни актове, имащи за цел да прекратят трудовите правоотношения на съответните лица.

43 На 16 юли 2012 г., тоест след настъпилото на 7 април 2012 г. изтичане на посочения срок, Alkotmánybíróság постановява решението, с което отменя член 90, буква ha) и член 230 от Закона относно съдиите от 2011 г.

44 Според Унгария, след като това решение е отменило с обратно действие споменатите член 90, буква ha) и член 230, не би могло повече да се счита, че същите са били в сила към момента на изтичане на определения в мотивираното становище срок.

45 Във връзка с това обаче трябва да се приеме, че съгласно припомнената в точка 41 от настоящото решение съдебна практика датата, която Съдът следва да вземе предвид, за да прецени съществуването на вмененото на Унгария неизпълнение, е 7 април 2012 г. Поради това обратното действие на решението на Alkotmánybíróság не би могло да премахне предмета на настоящия иск, доколкото отмяната на член 90, буква ha) и член 230 от Закона относно съдиите от 2011 г. представлява събитие, настъпило след тази дата и което поради това не може да се вземе предвид.

46 При всички положения трябва да се приеме, че от една страна, споменатото решение няма никакво действие върху преходните разпоредби, които предвиждат правила, подобни на тези, които се съдържат в член 90, буква ha) и член 230 от Закона относно съдиите от 2011 г. От друга страна, доколкото отмяната на посочените разпоредби не засяга пряко действителността на индивидуалните актове, чрез които са били прекратени трудовите правоотношения на съответните лица, то последните не се възстановяват автоматично на заеманата от тях длъжност. Напротив, за да бъдат възстановени в длъжност, тези лица са длъжни да предявят искове за отмяна на посочените актове, изходът от които, както самата Унгария посочи в съдебното заседание, не е ясен.

47 Следователно Съдът следва да се произнесе по целия иск.

По съществото на иска

48 За да се прецени основателността на твърдяното от Комисията неизпълнение на Унгария, следва да се напомни, че съгласно член 2, параграф 1 от Директива 2000/78 „принципът за равно третиране означава, че няма да има пряка или непряка дискриминация, въз основа на който и да е от признаците, посочени в член 1“ от тази директива. В член 2, параграф 2, буква а) от директивата се уточнява, че за целите на прилагането на параграф 1 от същия член проява на пряка дискриминация има, когато едно лице е третирано по-малко благоприятно от друго в сравнима ситуация въз основа на един от признаците, упоменати в член 1 от същата директива (Решение от 13 септември 2011 г. по дело Prigge и др., C-447/09, Сборник, стр. I-8003, точка 42).

49 В случая не се оспорва, че разглежданите национални разпоредби предвиждат служебното правоотношение на съответните съдии, прокурори и нотариуси да се прекрати по право при навършване от тяхна страна на 62 години.

50 Лицата, които упражняват тези професии и са навършили 62 години се намират в сравнимо положение с това на упражняващите същите професии лица, които не са достигнали тази възраст. Въпреки това първите, поради своята възраст, са принудени по право да прекратят своето служебно правоотношение (вж. по аналогия Решение по дело Fuchs и Köhler, точка 34 и Решение по дело Prigge и др., точка 44, посочени по-горе).

51 Впрочем спорните национални разпоредби, съгласно които достигането от засегнатите лица на възрастта, определена за тях за излизане в пенсия, води до прекратяване по право на трудовото правоотношение, следва да бъдат разглеждани като налагащи по-малко благоприятно третиране на достигналите до тази възраст лица в сравнение с всички останали активно заети лица. Следователно подобни разпоредби въвеждат пряко основана на възраст разлика в третирането, каквато е предвидената в член 2, параграф 1 и параграф 2, буква а) от Директива 2000/78 (вж. в този смисъл Решение от 16 октомври 2007 г. по дело Palacios de la Villa, C-411/05, Сборник, стр. I-8531, точка 51).

52 Във връзка с това Унгария твърди, че в действителност тези разпоредби предприемат намаляване на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността, за да се поправи съществуващото положение на положителна дискриминация в полза на съдиите, прокурорите и нотариусите при действието на предишния правен режим, доколкото те са могли да запазят служебното си правоотношение до навършване на 70 години, за разлика от другите служители в обществения сектор.

53 Подобно обстоятелство обаче не може да постави под съмнение съществуването на разлика в третирането между лица, служебното правоотношение на които трябва да се прекрати поради навършването на 62 години, и тези, които могат да запазят служебното си правоотношение, без да са достигнали още тази възраст. Всъщност основаната на възрастта разлика в третирането възниква от самото съществуване на пределна възраст, отвъд която служебното правоотношение на засегнатите лица се прекратява, независимо коя е възрастта, възприета като предел, и на по-силно основание, независимо от прилагания преди това предел на възраст.

54 Следователно трябва да се приеме, че разглежданите разпоредби въвеждат разлика в третирането, пряко основана на възрастта по смисъла на член 1 във връзка с член 2, параграф 2, буква а) от Директива 2000/78.

55 От член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78 следва обаче, че разликата в третирането, основана на възрастта, не представлява дискриминация, ако в контекста на националното право тя е обективно и обосновано оправдана от законосъобразна цел и ако средствата за постигане на тази цел са подходящи и необходими (Решение по дело Prigge и др., посочено по-горе, точка 77 и Решение от 5 юли 2012 г. по дело Hörnfeldt, C-141/11, точка 21).

56 Следователно трябва да се провери дали спорните разпоредби са оправдани от законосъобразна цел и дали използваните за нейното постигане средства са подходящи и необходими за спазването на принципа на пропорционалност.

57 На първо място, що се отнася до преследваните от тези разпореди цели, още в началото трябва да се посочи, че не е определящо твърдяното от Комисията обстоятелство, съгласно което от тях не може изрично да се изведе никаква специфична цел.

58 Всъщност от член 6, параграф 1 от Директива 2000/78 не може да се направи заключение, че липсата на уточнение в националното законодателство относно преследваната цел води автоматично до изключване на възможността въпросната уредба да може да бъде обоснована съгласно тази разпоредба. При липсата на такова уточнение е важно други данни, изведени от общия контекст на съответната мярка, да позволяват да се установи целта, с която тя е приета, така че да може да се упражни юрисдикционен контрол по отношение на законосъобразността на тази цел, както и по отношение на въпроса дали средствата, използвани за осъществяването ѝ, са подходящи и необходими (вж. Решение по дело Fuchs и Köhler, точка 39 и Решение по дело Hörnfeldt, точка 24, посочени по-горе).

59 Следователно трябва да се разгледат посочените от Унгария доводи в хода на досъдебното производство, в нейните писмени становища и по време на съдебното заседание, съгласно които разглежданите разпоредби са насочени към постигането по същество на две цели, а именно, от една страна, уеднаквяването в рамките на свързаните с публичната служба професии на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността, при което да се гарантира жизнеспособността на пенсионния режим, високо равнище на заетост, както и подобряването на качеството и ефикасността на съответните дейности, свързани с администрирането на правосъдието, и от друга страна, въвеждането на „уравновесена възрастова структура“, улесняваща достъпа на младите юристи до професията на съдия, прокурор или нотариус и гарантираща им по-бързо кариерно развитие.

60 На второ място, по отношение на законосъобразния характер на тези цели трябва да се припомни вече приетото от Съда положение, че „законосъобразни“ по смисъла на член 6, параграф 1, първа алинея от Директива 2000/78 и следователно годни да оправдаят изключението от принципа за забрана на дискриминацията, основана на възраст, са цели на социалната политика като свързаните с политиката по заетостта, трудовия пазар или професионалното обучение (вж. Решение от 5 март 2009 г. по дело Age Concern England, C-388/07, Сборник, стр. I-1569, точка 46, Решение от 18 юни 2009 г. по дело Hütter, C-88/08, Сборник, стр. I-5325, точка 41 и Решение по дело Prigge и др., посочено по-горе, точка 81).

61 По отношение на целта за уеднаквяване в рамките на свързаните с публичната служба професии на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността, трябва да се приеме, както е посочено от генералния адвокат в точка 63 от нейното становище, че доколкото преследването на подобна цел позволява да се осигури спазването на принципа на равно третиране за всички лица в дадена област и е свързано със съществен елемент от тяхното трудово правоотношение, какъвто е моментът на излизане в пенсия, то тази цел може да представлява законосъобразна цел на политиката на заетост.

62 Що се отнася до целта, състояща се във въвеждането на по-уравновесена възрастова структура, която улеснява достъпа на младите юристи до професията на съдия, прокурор или нотариус, достатъчно е да се посочи установеното вече от Съда положение, че може да бъде законосъобразна цел на политиката на заетостта и пазара на труда целта, изразяваща се в установяване на възрастова структура, балансирана между младите и по-възрастните длъжностни лица, за да се благоприятства наемането на работа и повишаването на младите, да се оптимизира управлението на персонала и следователно да се предотвратяват евентуалните

правни спорове относно способността на заетото лице да упражнява своята дейност след определена възраст, като същевременно тази цел е насочена към предлагане на качествена услуга в сферата на правосъдието (Решение по дело Fuchs и Köhler, посочено по-горе, точка 50).

63 Ако от гореизложеното следва, че спорните разпоредби са обосновани от законосъобразни цели, то на последно място трябва още да се провери дали разглежданите национални разпоредби представляват подходящи и необходими средства за постигането на тези две цели.

64 По отношение на първата цел тези разпоредби са по начало подходящо средство за осъществяването на преследваната от Унгария цел за уеднаквяване, тъй като са насочени именно ако не към отстраняване, то поне към значителното намаляване на различията в пределната възраст за задължително прекратяване на дейността при професиите, свързани с обществената услуга правосъдие като цяло.

65 Трябва обаче да се определи също така дали посочените разпоредби представляват необходимо средство за постигането на тези цели.

66 За да се прецени обаче дали разглежданите в главното производство разпоредби надхвърлят необходимото за постигането на посочената цел и дали прекомерно увреждат интересите на засегнатите лица, следва тези разпоредби да се анализират в техния нормативен контекст и да се вземат предвид както вредите, които могат да причинят на съответните лица, така и ползите от тях за обществото като цяло и за отделните му членове (вж. Решение от 12 октомври 2010 г. по дело Rosenbladt, C-45/09, Сборник, стр. I-9391, точка 73).

67 Във връзка с това следва да се посочи, че засегнатите от посочените разпоредби категории лица са се ползвали до тяхното влизане в сила с дерогация, която им е позволявала да запазят служебното си положение до навършване на 70 години, което е породило обоснованата надежда на тези лица, че те ще запазят служебното си положение до навършването на тази възраст.

68 Разглежданите разпоредби обаче са въвели рязък и значителен спад на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността, без да предвидят преходни мерки, които да са от естество да защитят оправданите правни очаквания на засегнатите лица.

69 Така, от една страна, посредством разглежданото законодателство, влизащо в сила едва на 1 януари 2012 г., всички съдии и прокурори, които са навършили 62 години преди таза дата, ще се окажат принудени да напуснат своята длъжност на 30 юни 2012 г., тоест след период от шест месеца, а тези, които са достигнали тази възраст между 1 януари и 31 декември 2012 г., ще прекратят своите служебни правоотношения на 31 декември 2012 г., тоест след период, който в никакъв случай няма да бъде по-дълъг от една година и който в повечето случаи ще бъде по-кратък. От друга страна, нотариусите, които са навършили 62 години преди 1 януари 2014 г., ще прекратят служебното си правоотношение на тази дата, тоест най-късно две години след влизането в сила на новия пенсионен режим.

70 При тези условия засегнатите лица напускат служебно и окончателно пазара на труда, без да са имали време да предприемат мерки по-специално от икономически и финансов характер, каквито подобно положение предполага с оглед на обстоятелството, че от една страна, тяхната пенсия е по-ниска поне с 30 % от тяхното възнаграждение, както това бе уточнено в съдебното заседание, и от друга страна, че при прекратяването на дейността не се отчитат периодите, за които са правени вноски, което поради това не гарантира правото на получаване на пълна пенсия.

71 Трябва да се приеме, че Унгария не е предоставила никакво доказателство, с помощта на което да се установи, че никоя по-слабо обременителна разпоредба не би позволила постигането на разглежданата цел.

72 Тази държава членка твърди наистина, че засегнатите лица са имали възможността още от 2011 г. да предвидят измененията в отнасящия се до тях пенсионен режим, тъй като в член 10, параграф 1 от Закон № LXXII от 2011 г. за изменение на някои закони относно правния статут в съответствие с Основния закон се съдържали вече „указващи срокове“, които впоследствие също били транспонирани в Закона относно съдиите от 2011 г. и в преходните разпоредби. Въпреки това, дори да се предположи, че тези срокове са били достатъчни, за да се избегне увреждането на засегнатите лица, трябва да се посочи, че Унгария по никакъв начин не уточнява дали спорното законодателство дава възможност на съдиите, прокурорите и нотариусите да предвидят с достатъчна степен на сигурност замислените изменения в отнасящия се до тях пенсионен режим и да предприемат необходимите мерки.

73 Освен това Унгария не е посочила и основанията, поради които, от една страна, е предприела намаляване с осем години на възрастта за пенсиониране, без да предвиди постепенното налагане на тази промяна, а от друга страна, Законът Tny не само предвижда повишаване с три години на пенсионната възраст — което по-точно е преминаването от 62-годишна към 65-годишна възраст, — което да започне да се осъществява през 2014 г. за период от осем години, но също така този закон е в сила още от 1 януари 2010 г., тоест четири години преди оспореното законодателство да стане приложимо.

74 Както обаче подчертава генералният адвокат в точка 66 от своето становище, тези различия между спорните разпоредби и Закона Tny подсказват, че интересите на засегнатите от намаляването на пределната възраст лица не са били взети предвид по същия начин, както тези на другите служители в обществения сектор, за които посочената пределна възраст е била повишена.

75 Предвид гореизложеното следва да се заключи, че разглежданите разпоредби не са необходими за постигането на целта за уеднаквяване, на която се позовава Унгария.

76 Що се отнася до втората цел, насочена към въвеждането на по-уравновесена възрастова структура, която да улесни достъпа на младите юристи до професията на съдия, прокурор или нотариус и да им гарантира по-бързо кариерно развитие, следва да се посочи, както подчертава и Унгария, че намаляването на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността има за последица създаването на множество свободни места, които биха могли да се заемат от млади юристи, както и ускоряването на процеса на ротация и подновяване на персонала в съответните професии.

77 Въпреки това подобни очевидно положителни в краткосрочен план последици биха могли да поставят под съмнение възможността да се създаде „възрастова структура“, която действително да е уравновесена в средносрочен и дългосрочен план.

78 Всъщност, ако през 2012 г. подновяването на персонала в съответните професии бъде подложено на много съществено ускоряване, поради това че осем възрастови класа ще бъдат заменени само от един клас, а именно този за 2012 г., този ритъм на ротация ще се забави също толкова коренно през 2013 г., когато само един възрастов клас ще трябва да бъде заменен. Освен това този ритъм на ротация ще се забавя все повече в зависимост от прогресивното покачване на пределната възраст за задължително прекратяване на дейността от 62 години на 65 години съгласно член 18, параграф 1 от Закона Tny, довеждайки до влошаване на самата възможност младите юристи да получат достъп до свързаните с правосъдието професии.

79 Следователно разглежданите разпоредби не са подходящи за постигането на целта да се въведе по-уравновесена „възрастова структура“.

80 При тези условия следва да се заключи, че спорните национални разпоредби създават разлика в третирането, която не зачита принципа на пропорционалност и следователно искът на Комисията трябва да бъде уважен.

81 С оглед на всичко гореизложено трябва да се приеме, че като е приела национален режим, който налага прекратяване на служебното правоотношение на съдии, прокурори и нотариуси, навършили 62-годишна възраст, което поражда основана на възрастта разлика в третирането, нямаща пропорционален характер по отношение на преследваните цели, Унгария не е изпълнила задълженията си по член 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78.

По съдебните разноски

82 По силата на член 138, параграф 1 от Процедурния правилник загубилата делото страна се осъжда да заплати съдебните разноски, ако е направено такова искане. След като Комисията е направила искане за осъждането на Унгария и последната е загубила делото, Унгария трябва да бъде осъдена да заплати разноските.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

1) Като е приела национален режим, който налага прекратяване на служебното правоотношение на съдии, прокурори и нотариуси, навършили 62-годишна възраст, което поражда основана на възрастта разлика в третирането, нямаща пропорционален характер по отношение на преследваните цели, Унгария не е изпълнила задълженията си по член 2 и член 6, параграф 1 от Директива 2000/78/ЕО на Съвета от 27 ноември 2000 година за създаване на основна рамка за равно третиране в областта на заетостта и професиите.

2) Осъжда Унгария да заплати съдебните разноски.

Подписи